



A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Kedden 10. Juliusban 1792.

Mi az Ujjság ?

Ujjul a' Gyász! Az a' szomorú hír toppana. bé Bétsbe, hogy a' Kolonai Papi Fejedelem fő Hercege Maximilián a' Gutta-ütéstől találtatván, igen rövid nyavalyája után meg halálozott.

A' F. Királyi rendelések, és minden környülállások úgy vagynak, hogy ha csak valami véletlen akadályok nem történnek, a' Tsászár Koronázás ezen hónapnak 26-dikáig véghez megyen, Auguszt. 1-ső napján fognak ő Felségek Prágába visszafizsba érkezni; 7-dikben a' Hódolás. 9-dikben a' Király és 11-dikben a' Királyné Koronázása lesz. 17-dikig mint egy Prágában ülnek ő Felségek, és 20-dik Aug. visszafizsba váratnak Bétsbe. — A' Kurir felváltás



tás olly nagy az Udvaroknál, hogy ezek tsak nem egymásnak adják az ajtó Gilintsét. Nyomulnak a' Sergek is a' *Márs* mezeje felé — rövid időn fokat hallunk! — Székely *Májor Dániel Lajos* Ur az eddig *Hadik*, most *Blankenstein* Húzárs Sergéhez lépett által. — A' közelebbi háboruból esmeretes vitéz *Májor Matétsek György* Ur a' szabad Seregnek 2-dik Batalionjával indul a' napokban Frantzia Ország felé, és noha a' *Sclavoniai* Generál Komandó 3 Májorokat javaslott, még is ő Felsége a' már meg nevezett vitéz *Májor* Urat rendelte ki.

Julius 3. Török Szent Miklós. — „Szomorúan irhatom, hogy a' múlt hónapnak vége felé, *László* Király napjára olly rettenetes jég ment-el *Kengyeli* Pusztánkhoz szélén, hogy a' hol az element, ott az idén senki sem takar. Mint egy 100 Gazdáknak a' földjei mezittelenen maradának.

Erdélyből N. Enyed 21. July. — „Itt köztünk most nevezetesebb ujtság nintsen mint az, hogy a' Gutta-ütés olly igen kezdett ezen a' környéken uralkodni, de nevezetesen a' mi Városunkban, kivált az idősebb rendű embereken, hogy annak hasonló példájára nem igen emlékezünk. Olly nagy mértékben találja pedig ez a' szörnyű nyavalja, a' kiket talál, hogy többnyire, hanem mingyárt-is, de nem sok napok múlva kinoson halnak meg. Így jára most leg-közelebb *T. Kertsedí János* Ur is köztünk, ki tegnap téteték *Koporsóba*. Ezen kívül még valami kilentzen esteknek tsak most rövid idő alatt Gutta-ütésbe, ezen kiss Városotkában, kik közül már sokan el is temettettek. A' Gutta-ütés vagy soha sem, vagy igen ritkán találja a' *Bornemiszfákat* és a' Borral élőket — de a' borral vizsgálva-élőknek közönséges nyavallyájok!!!

Göttinga 20. Jun. — „Itten a' himlő, kivált a' gyermekeken igen erőssen uralkodik; sőt a' felserdülteknek se kedvez, majd minden héten 10. 12.'s még többet-is fektet a' setét báltba. — Itten a' békelségről kezdettek beszélni, 's még-is azonban szün-



szüntelen takarodik ezen a' vidéken - is a' Rénus mellyéke felé a' sok Pruszszus Sereg, már 4 Dragonyos, és egy gyalog Regementek a' múlt hetekben itten által-is mentek, ma pedig az Artilleriának egy részre 4 tizenkét, 12 hat, 1 négy font golyóobiszos ágyukkal, és 70 Pontonir szekerek, a' bázsiás szekerek számát nem-is tudom, a' Város véginél takarodának által. Nő várjuk hát még-is a' békeiséget, azt tartom nem most lesz.

Mit tsinálnak *La Fayette*, *Lukner*, *Boliö*, és *Klerfé*, *Austriai Belgiumban*? — Ezen kérdésre a' következő két Levél felel-meg. „

„ *Brüggen* 25. Jun.. — *Kortrick* Várofsa utolsó lehelletek között piheg. — 24-dikben reggeli 4 órától fogva 9 ig tartott ezen Város mellett a' Frantziák és Austriaiak között a' véres tsatázás. Mind két részről sokan hullottanak-el: de még-is többen az első közzül. A' Városet egészsz a' *Glaszikig*, (a' Vár és külső Város közt lévő köz-helyekig) bé-szorították az Austriai Sergek. *Düchattel*, a' Frantziák Komendánsa, az ágyu-golyóobis által egyik lábát el-vesztvén, meg-hólt. „

„ *Akhen* 29 dik. Jun. — *Lukner* Dornik körül munkálkodik, és az ő munkájának könnyebbítésére *Lafayette* egészsz táborát meg-indította. — *Kortrick* Várofsában le-tétették a' Frantziák a' lakosokkal a' Polgári hitet. — A' miéinkek Luxemburgot 2 esztendőre kivántató eleséggel töltöték-meg. — A' *Gent* Várofsa-béliek a' körül-bévaló vidéket egészszzen vízzel borították-el.



Bizonyosan erősítik, hogy a' Törökök *Moldovának* és *Oidh* Országának határaiban, egy 80-ezerből álló tábort vonnak öszve — mi végre? nem tudjuk. — *Morvából* nagy számu ágyuzó *Sergünk* indúlt *Gallitzia* felé, 's még vagy 7 *Regementeink* is mondatnak ide induló-félben lenni — mi végre? ezt se tudjuk. Azt mondják a' Törökökről, hogy nem vólnának igen barátságos indulattal, és hogy *Chotzimot* is erősen szorgatják kézhez adattatni: de ennek vízfízá adásából, kivált már most, mások nem igen akarnak semmit tudni. — *Lembergben* 3 osztály *Gyalog Sergünk* feküdt. Ez innen fogyogat naponként és *Kompániánként* — 's hová lélzen? — a' szélekre takarodik.

A' *Szegény Lengyelekről* egy *Lembergben* Jun. 25 dikén költ *Levelet* olvasunk, melly éppen ellenkező azzal az örvendetes hirrel, mellyet róllok a' közelebbi *Kurirban* irtunk vala; u. m. hogy ők az *Oroszok* között 4 ezeret le-vágván, magok között csak 8 százat vesztettének volna el. Az ezzel ellenkező szomorú hir szóról-szóra ez: „

„ Jun. 18 dikán reggel a' 20 ezer fejből álló *Lengyel Sereg* *Lubár* mellől a' maga táborából kiindulván, egyenesen szembe-szállott az ellenséggel. Mint egy 1500 lépésnyire az *Oroszok* előtt a' *Lengyelek* hadi-rendet és négyszegű csoportokat (*Quartrékat*) formáltak. — Ezt az *Oroszok* előre nem vették észekbe, úgy hogy már a' *Lengyelek* *Kártásokkal* forgolódtanak az ő bal szárnyakon, midőn az ő jobb szárnyok rendbe kezdette magát szedni. — 6 egész órák alatt tartott a' leg-íszonyubb tűz. Mind két részről erősen hüllottanak az emberek, de még is erősebben a' *Lengyelek* részéről. Utoljára oldalfélt kezdvén venni az *Oroszok* a' *Lengyeleket*, kardra került a' tsata, és olly íszonyu vala mind két részről a' vérontás, hogy, mivel egyik fél-is hátrálni nem akart, már mindenek mind a' két tábornak egyenlő és végső veszedelmét gyanították. Utoljára ugyan csak a' *Lengyelek*,



lek, el-esvén vagy 6 ezer közzüllök, a' többi pedig el-szélesztetvén, hátat adtanak. — Hertzeg *Poniatovszky*-is tsak kevésben maradott, hogy az Oro-szoknak kezek közzé nem akadott. — Az Oro-szok prédájává lett ezen Hertzegnek és Generális-nak egész hadi Kásája, minden nehezebb hadi erőiségi, és táborának minden elesége. „ — De erről a' történetről más-szor bővebben fogunk írni. — Azt a' Lengyel Constitutziót, melyért a' szegény Lengyelek ezen véres háborut viselni kéntelenített-nek, azok a' kik tudni kívánják, alább olvashatják.

A' *Frantziák Királynak* álhatatóságát tsudál-ni lehet. Jun. 20 dikán az egész már tudva lévő vad lárma a' miatt esett *Párisban*, hogy a' Király 2 Dekretomot u. m. a' meg nem esküdt Papokról, és a' *Páris* mellett öszve gyűlendő 20-ezer fejekből álló Nemzeti Sergekről szóló Dekretomokat meg nem erősítette: 's még-is egész álhatatósággal meg maradott a' Király mind végig a' maga *Vető-ja* mellett. — — — — —

— — — — —
— — — — —
— — — — —

— — — — — meg-ragadván egy mellette lévő hiv Nemzeti Gárdának a' kezit, a' maga szivére tette azt, így szolván: hogy ta-paszsa, és tapasztalja, hogy a' Király egy ilyen dühösködő fokaság előtt-is meg nem retten.

A' Királynét-is kereste a' fokaság a' maga szo-bájában, és szerentsésen nem tanálta meg. — A' Sokaság között tsak el-oruditja egyszer magát egy nagy száju, kezében hegyess tört tartó Frantzia Kofa, ezt mondván: hogy mutassák-meg néki a' Királynét, had verje kereztül a' szivét. Meg-mu-tatják néki; és imé mit nem téfzen egy nagy Fel-ségnek tekintete még a' leg-nagyobb gonosz-tévő előtt is! — a' Frantzia Kofa mihellyest a' Király-nét meg-látta, az első tekintetre ki ejtette kezéből fegyverét. — A' Királyné a' *Dofént* kezén ve-zetve mutatta-meg magát a' dühösködők között.



Azt kérdezhetnék tőlünk némelly olvasóink: — ugyan miből áll az a Lengyel Constitutió, a melyet az Ujság-írók annyit emlegetnek, a melynek el-tör-lésére az Orosz Császárné egész erejét meg-indította, és a mely mellett a Lengyeleknek nagyobb része minden vagyonnyát, sőt életét is le-tenni magát álha-tatosan meg-határozta? — Ezen Constitutziónak Punktumai tehát e' következők: — „

„ I.) *Az Uralkodó Vallás.* A' Nemzeti Uralkodó Vallás valamint most, ugy ez után-is a' *Róm. Catholica* léssen, a' maga minden Parantsolataival edgyütt. Az ezen uralkodó hitről, más Vallásra való által-állás az *Apostasió*nak büntetésével büntettetik meg. Minthogy pedig a' mi szent Hitünk nekünk Felebarátunknak szeretetését parantsolja: erre nézve minden vallásu embereket oltalmazni akarunk, és így minden Hitnek forsosit, Országos Törvényeinkhez képpes, a' Lengyel Státusokban való tökéletes vallás béli szabadság felől bizonyosokká teszünk.

II.) *A' Nemesség.* A' mi Státusaink szabadságát fundált elejinknek tiszteletéhez képest a' legnagyobb tzerimoniával meg-erősítjük a' *Nemes Rendnek* minden szabadságait, privilegiomait, és jussait, így szintén ennek valamint a' magános életben, ugy a' közönséges hivatalokban való elsőségét is. Különösen pedig bizonyossá tesszük ezen Rendet mind azokról a' Jusokról, Rendelésekről és Privilegiomokról, mellyeket ennek, a' nagy *Kázimir*, a' *Magyar Lajos*, *Wladislav Jagjelló*, ennek atyafija a' Litvániai nagy Hertzeg *Witold*, a' 2 *Jagjellók* u. m. *Wladislav* és *Kázimir*, továbbá, *Albert János*, *Sándor* és *I. Sigmond*, utoljára, az utolsó *Jagjellói* házból való *August Sigmond* igazán és törvényesen ki-osztottanak. Meg-erősítjük, hogy Lengyel Országban a' Nemességnek minden nevet viselő gráditsai, egymáshoz tökéletesen hasonlók legyenek. Mi minden Nemeseket egymással egyenlőknek lenni ismérünk, még pedig nem csak a' hivatalokra való lépésre, és a' Státus szolgálatja-béli minden



minden foglalatosságokra nézve, a' honnan betsüllet, tisztelet, hir, és más egyéb hasznok függhetnének, hanem a' tsupa Nemzeti Rend' Privilegiumjainak és Jufsainak egy formáju használására nézve is. A' Nemesi-Rend' személlyes bátorsága', személlyes szabadsága', és felkelhetõ jószágai' tulajdonos Jufsait éppen olyan szenteknek és megbánt-hatatlanoknak akarjuk fenn-tartani, valamillyenek azok ez előtt Seculumoktól fogva vóltanak, és a' leg-közönségesebb szokások szerint ígérjük, hogy valakinek tulajdonos Jufsai ellen, soha a' Törvényektől ki-fogást, vagy azokban valami változást meg engedni nem fogunk. Sõt maga az Ország béli fő Hatalom, és az e' mellé rendeltetett Uralkodószék is, sem a' Koronai Jusnak neve, sem valami egyéb valamelly fogás alatt, valakinek egész tulajdonához, vagy annak valami részéhez just nem formál. Mi tehát a' személlyes bátorságot, és törvényes tulajdont, a' társaság leg-valóságosabb kötelének, és a' polgári szabadság leg-drágább Klénodiumának lenni tartjuk, mint illyent meg erősítjük, és azt akarjuk, hogy ez, ennek utánna is illyennek tartassék, tiszteltsék, meg-erősittesék, és meg-bánthatatlanúl meg-öriztesék. — Mi a' Nemességet ezen szabadság és ezen Constitutió leg-főbb oltalmazójának lenni ismérjük: Mi ezen Constitutiónak szentségét, minden Virtuosos, hazája szerető, és betsülletét kereső Nemes embereknek, az oltalmazás és tisztelet végett, mivelhogy hazánknek és függetlenségünknek egyedül való oltalma csak ez, ajánljuk.

III.) *A' Városok és Polgárok.* Azon Törvént, melly a' folyó Diéta alatt ezen Titulus alatt szerzetett: — *A' mi Királyi Várofsaink a' Respublica Statussiban szabadok* — egészsz jelentése szerint meg-akarjuk erősíteni; és ezen Törvént mi, mely a' Lengyel Nemességnek, az ő függetlensége meg-erősítésére, és az egészsz haza köz-jovára igen jó segittségül szolgál, a' jelen-való Constitutzió egyik részének lenni ismérjük.

IV.)



IV.) *A Nemesek Parasztyai.* A' szántó - vető *Nép*, melynek fáradsága által az Országnak leg-nagyobb kitse szereztetik-meg, mely a' Nemzetnek legtöbb embert, következés-képpen leg-nagyobb erőt ad, a' melly népnek maga az igazság, az emberiség, a' Keresztényi köteletség, 's végre a' mi tulajdon magunk jó értelemben vétetett hasznunk is szószóllója: ez a' *Nép* már most általunk az Ország törvényeinek oltalma alá vétettetik: most tehát meghatározzuk és rendeljük, hogy ennek-utánna mind azok a' szabadságok és igazságok, vagy más egyéb egyezések, mellyre az Örökös - Urak a' magok Parasztaikkal vagy már eddig - is réá ereszkedtenek, vagy pedig ennek - utánna ereszkednek, az ilyen szabadságok, igazságok, és egyezések, illefsenek azok akár egész falu közönségeit, akár tsak egy-egy falusi embereket, az egyezésnek tulajdon punctumai szerint, az Ország-igazgatása által meg-öriztetsenek.

Az ilyen egyezések és az ezekből folyó kötelelések, ne tsak az ezekre szabadoson réá állott Örökös Urat, hanem minden ő Örökösseit tökéletesen kötelezzék, és egynek - is ezen jövődö-bélt örökösök közzül ne lehessen az a' jussa, hogy az Örökös - Ur által egyszer szabad akarat szerint elfogadott egyezéseket, tsak maga részéről és önnön hatalma szerint meg-változtathassa. — A' Parasztaok is ellenben, akár millyen légyen az ő állapotjok soha a' magok szabados tettzések szerint elfogadott kötések, és az ebből folyó tartozó kötelelések mellöll semmi egyéb módon el ne álhassanak, hanem tsak azok alatt a' fel-tételek alatt, mellyek a' kötött egyezésben meg erősítettve lézzenek.

Ez szerint *Mi*, az Örökös - Uraságoknak a' Parasztaoktól vejendő minden hasznaikat a' leg-tökéletesebb bátorságba helyheztetvén, szükséges már ellenben, hogy az Országnak népesedését-is illendően elő-mozditsuk: tehát közönséges ki-hirdetés által



által bizonyosokká tévünk a' tellyes szabadság fel-
löll minden embereket, kik a' mi Országunkba vagy
most előbb bé-jönek és meg-telepednek, vagy pedig
innen valaha ki-mentenek, és most visszajönek ;
még pedig illy fel-tétel alatt, hogy mihelylest a'
Lengyel-földre bé-léptenek, a' magok mesterségeik-
nek és tehetségeiknek tettések szerint való haszná-
lására és gyakorlására, egyszeriben szabad Urakká
és Mesterekké lehessenek. Mindennek tellyes sza-
badsága lészzen a' Lengyel-földön való meg-tele-
pedésre, az Ur-dolga és bér-fizetés iránt való meg-
edgyezésre, hogy magát mennyi időre kötelezi-
le. Szabad tettésétől függ falun vagy városon meg-
telepedni. Szabadsága lészzen addig lakni Lengyel
Országban, a' meddig kedve tartja: vagy innen más
Országba, a' melybe tettik, el-menni, minekután-
na egyszer Lengyel Országban az önként fel-vál-
lott kötéseknek tökéletesen bé-töltötte.

V.) *Az Uralkodás, vagy a' Közönséges Hata-
lomnak meg-határozása.* Egy emberi társaságban
minden Hatalom a' Nemzet' akarattjától vészzi a'
maga eredetét. Hogy pedig nállunk az igazság,
a' polgári szabadság, és a' társasági belső rendtar-
tás, a' magok egyenlő mértékjeket állandóul meg-
tarthassák: a' Lengyel Nemzet örökké 3 Hatalmak
által igazgattassék ; mellyek közzül egyik a' *Tör-
vény adó Hatalom*, és ez, az öszve gyülekezett Stá-
tusok kezében légyen ; másik a' *Bé-tölthető Hata-
lom*, ez légyen a' Királynál és a' Státus' Ör-állói-
nál: harmadik a' *Birói Hatalom*, mellyet az Itélő-
lő-székek az igazság ki-szolgáltatása által gyako-
rolnak.

VI.) *A' Törvény adó Hatalom, vagy az Ország
Gyűlés.* Az Ország-gyűlés vagy Diéta 2 szobákra
oszlik u. m. a' Tartományok *Követeinek*, és a' *Se-
ndátoroknak Szobáira*, melly utolsónak Prézense a'
Király. — A' Tartományok Követeinek Szobája
képzelteti a' leg-felsőbb Nemzeti Hatalmat, és
ugyan ezért minden főbb és közönséges dolgoknak
meg-



meg-határozására tzelezó Törvények, ezen Szobában döjtenek el leg-elöbbször. — A' Sznátorok Szobája áll a' *Püspökökből, Vajvodákból, Kastellánokból, és Ministerekből.* A' Királynak, ezen Szoba Prézelsének tsak egy voksoláshoz vagy on jusza: de ha a' voksoknak száma mind 2 oldalról egyenlő tanálna lenni, ekkor a' Király, vagy személlyes jelenléte által, vagy pedig a' maga ítéletének béküldése által határozza-meg a' dolgot. A' melly Törvényt a' Tartományok Követtjeinek Szobája egyszer meg-határozott, a' Sznátorok Szobája köteles azt vagy meg-erősíteni, vagy a' Nemzetnek máskori tanátskozására halasztani. A' Sznátorok Szobájának meg-erősítése ad valamelly Törvénynek szentséget és kötelező erőt. Ezen Sznátori Szobának tsak a' közelebbi Ország-gyűlésig vagy on, valamelly törvént el-halasztani, szabadsága, a' midön ha az addig haladott törvény, a' Tartományok Követeinek Szobája által ismét meg-erősítettik, már akkor nem lészzen szabad a' Sznátorok Szobájának azt másokszor ismét el-halasztani, hanem ennek is meg kell erősíteni.

A' Rendes Ország Gyűlésnek szüntelen készen kell lenni az öszve gyűlhetésre, és minden 2 elzten-dők alatt ujra kell néki rendesen el-kezdődni. Az ő együtt való maradásának idejét mindenkor a' Gyűlés maga határozza meg ki-adándó törvény által. Ha az öszve-gyűlésre mindenkor kész Ország-gyűlés, rend kívül és idő előtt hivattatnék öszve, ekkor tsak arról a' matériáról légyen szabadsága tanátskozni, melly végett akkor öszve hivattatott. — — Egy Törvény-is, ugyan azon Gyűlés alatt, mellyben hozattatott, el nem töröltethetik.

Az Ország-gyűlésnek tagjai, mint a' Nemzet kép-viselői, a' Tartományokban valóztatnak a' Nemzet által, mellynek képét viselik. — Minden dolgok a' voksoknak többsége által határozatnak meg. Az egész *Liberum Vetó*, (ez a' Lengyel Nemzéségnek leg-kedvesebb *Palladiuma*) és minden
nevet

nevet viselhető Confederációk (*a' millyen most a' Potoczkyjé Tergovitzban*) és Confederátziós Gyűlések, mint az Országnek leg-nagyobb veszedelmei, örökre el-töröltetnek. Valamint pedig ez által, az ujj *Constitutzióban* eshető erőszakos változásokat akarjuk el-kerülni: így szintén szükségesnek látjuk azt-is, hogy ezen *Constitutió*nak jóságát a' tapasztalás bizonyítsa-meg. Ebből az okból 25 ezten-dőket rendelünk a' *Constitutió*nak meg- vizgálására és meg-jovítására, a' midőn akkor az e' végre tartatandó *Constitutió*nális Ország gyűlés, rend-kivül való lészzen.

VII.) *A' Király. A' Törvényt bé-töltető Hatalom.* Egy tökéletes Uralkodás módja-is a' bé-töltető Hatalomnak munkálsága nélkül fenn nem állhat. A' népeknek boldogsága az igaz törvényeken fekszik, a' törvények pedig tsak a' bé-töltetés által lehetnek munkások. Bennünket a' tapasztalás már eléggé meg-tanított arra, hogy ezen bé-töltető Hatalomnak munkátlansága, a' Lengyeleket tökéletesen szerentsétlenné tette. Erre nézve mi, a' Törvény-hozást, a' törvént bé-töltető Hatalomra való vigyázást, és a' Tanáts béli személlyeknek valósz-tását a' Nemzetnél meg-hagyván, a' törvént bé-töltető leg-főbb hatalmat a' Királynak adtuk által. Az a' Tanáts pedig, mellyben a' Király ezen hatalmát gyakorolni fogja, *Strafznak* (Státus Ör-állójának, Királyi Tanátsnak) fog neveztetni.

Ezen bé-töltető Hatalom tsupán tsak a' törvények mellett való ör-állásra, és ezeknek bé-töltésére lészzen rendeltetve, és köteleztetve. — Nintsen tehát leg-kissebb jussa-is a' törvényeknek hozására és magyarázatjára. Adót semmi némű név alatt nem rendelhet. Közönséges adótságot nem tehet, és az Ország jövedelmeinek a' Diétán véghez vitetett fel-olztásában leg-kissebb változást sem okozhat. Hadat nem izenhet; Békeiséget, Traktákat, vagy más egyéb *Diplomátikai* egyezéseket meg-határozva nem köthet. Tsak a' lészzen szabad-ságá-



ságában, hogy a' külső Hatalmafságokkal való Traktáknak útjait *provisoris*, előre-valóképpen, járassa - ki: de minden e' féle foglalatoságairól a' közelebb lejendő Ország-gyűlésnek tégyen jelentést.

Továbbá azt akarjuk és rendeljük, hogy a' Lengyel Királyi - Szék *Familiái-válofstás* szerint legyen bé töltetve. Az a' fok nyomoruság, mellyeket a' Thronusnak meg-üressedéseikor kénytelenítettünk szenvedni, és a' mellyek által a' mi fundamentomos Constitutióink bizonyos időkben sokszor egészen fel forgattatott — az a' kötelelség, mely töllünk azt kívánnyá, hogy Lengyel Országban minden lakosait a' magok állapotjokban bátorságosokká tégyünk, és a' külső Hatalmafságoknak minden ide való bé folyását el távoztassuk — az a' Hazánk azon fényességére és boldogságára való viszsa emlékezet, melly Lengyel Országban az egész Fami-liáknak uralkodása alatt tanáltatott — az a' szükséges dolog, hogy a' Thronusra való vágyodástól és igyekezettől valamint az idegenek, így némelley hatalmas Lengyelek - is el szorittattassanak, és a' Nemzeti Szabadságnak egyenlő akarattal való oltalmazására fel - indittassanak: — mind ezek a' fontos okok, kötelelségünkké tészik nekünk azt, hogy a' Lengyel Thronust ismét *Örökség szerint való következésnek* vessük alája. Ez szerint *Mi (Stanislaus Augustus)* meg - határozzuk, hogy a' mi Isten tettéséből elkövetkező halálunk után, a' mostani *Saxoniai Válofstó Fejedelem*, Lengyel Országban mint Király uralkodjék. A' következő Lengyel Királyoknak Dynastiája tehát a' mostani *Saxoniai Vál. Fejedelemnek* személyében fog kezdődni; a' kinek ágyékából származandó Fiu maradékoknak *Mi* a' Thronust rendeljük. Mindenkor az Uralkodó Királynak nagyobbik fia üljön attya után a' Királyi székbe. Ha pedig a' mostani *Saxoniai Vál. Fejedelemnek* semmi fiu maradéka lenni nem tanálna: így azon az emberen kezdődjék a' Lengyel Thronusnak *örökség szerint való következése*, a' kinek a' *Válofstó Fejedelem* a' maga Leányát, az

ölzve



Öszve gyülekezett Lengyel Státusoknak egyezéséből, feleségül fogja adni. *Mi* tehát *Mária Augusta Nepomucéna* Hertzeg Aszszont, a' Vál. Fejedelem leányát, Lengyel Országi *Infáns*nak lenni hirdetjük; meg-tartjuk azonban a' Nemzetnél ezen semmi idők által el nem enyészhető just, hogy a' meg-nevezett Ház ki-halván, magának a' Nemzet más Házat válósztalson.

A' Király a' Thronusba való ülésekor hit-tel tartozzék magát az Istenhez és Nemzethez arra kötelezni, hogy a' jelen lévő Constitutiót fenn tartani, és az (ugy nevezett) *Pačta Conventákat*, mellyek a' mostani Saxoniai Vál. Fejedelemmel, mint már ki-nevezett Korona örökösével együtt fel állittatni fognak, és a' mellyek a' Királyt ez után is, éppen ugy mint eddig, kötelezik, bé-tölteni fogja.

A' Király személye szent és meg-bánthatatlan. Mivel tsak önnön hatalma szerint semmit sem tselekedhetik: erre nézve nem-is tartozik a' Nemzetnek semmivel számolni. *Despota*, önnön tettése szerint való Uralkodó, ne légyen; hanem légyen ő a' maga népének feje és atya, és ennek isméri és hirdeti lenni őtet a' Törvény és Constitúció is. — A' Korona jövendelmei és a' Királyi-szék Privilegiumi, meg-bánthatatlanok lésznek.

A' Közönséges Rendelések, Itélő székek, *Dikasteriumok*, *Magistrátusok*, Pénzek és Petsétek visel-lyék a' Király nevét. A' Király, kinek minden jó-nak tselekedésére a' leg nagyobb lehető hatalom-mal kell birni, a' Státus-bűnölsein kívül minden halálra ítéltetteknek meg-kegyelmezhet. Háboru al-kalmatozásával a' Királyt illeti a' fobb tábori ha-talom, és az a' jus is, hogy tábori vezéreket nevezhessen; tsak a' Nemzet kívánságára tartozik ezen ki-nevezésben változást tsinálni. A' Király kötelességei közzé tartozik, a' hadi-tiszteknek, a' más féle tiszteknek-is törvény szerint, a' Püspökök-nek és Sénátoroknak hasonló-képpen törvényesen, végre



végre a' Ministereknek 's más főbb hivatal-béli személyeknek hivatalra való ki-nevezése és tevése.

A' *Strafsz*, az az a' Királyi Tanáts, melly a' Király mellé a' Törvényeknek meg-örizésére és betöltetésére rendeltetik, fog állani. — 1.) A' *Primásból*, az az a' Lengyel Papság fejéből és a' nevelésre ügyelő Commisiónak Prézelséből. A' Primás helyét el-foglalhatja az utánna mindjárt következő Püspök is: de sem az egyik, sem a' másik, nevét a' Királyi parantsolatoknak alája nem írhatja. 2.) Az 5 Ministerekből u. m. a' Politzáj, Petsét' őrző, a' Hadi, a' Kintses, és a' Külső Ministerből. — 3.) A' 2 Titoknokokból, kik közül egyik a' belső, a' másik pedig a' külső dolgoknak Protokolomát, Jegyző könyvét, fogja vinni.

A' Korona örökös, ha a' nagyobb-időt elérte, és hitét a' Constitutió mellett le-tette, a' Királyi Tanátsnak üléseiben jelen lehet. — Az *Ország Marschalja* is, ki minden 2 esztendőben szokott ujjanon valóztatni, azok közzé tartozik, kik a' Királyi Tanátsban ülnek; de tsak azért, hogy a' kézen lévő Ország gyűlést, ha kivántatik, öszve hívassa, a' dolgoknak meg-határozásába pedig magát nem elegyitheti. Ha az Ország Marschalja az Ország-gyűlésnek öszve hivattatását szükségesnek látván, magát ebben a' Király néki ellene tenné: ekkor kötelelsége lészzen a' Tartományok Követjeihez Kerülő-írásokat bortsáttani, és ebben a' dolgot okozott környül-állásokat fel-jegyezni.

A' Diéta, e' következendő környül állásokra nézve gyűl szükségesképpen öszve. — 1.) A' Nemzetet veszedelemmel fenyegető történetekre nézve, a' millyen p. o. a' szomszéd háboru. — 2.) A' belső és a' Státusban változást okozható zenebonákra, vagy a' Tanáts székeknek egymással való veszekedéseikre, — 3.) A' Közönséges éhségre, és — 4.) az Orzágnak a' Király halála által okozódott árvaságára, vagy a' Királynak terhes betegségére nézve. — A' Király Resolutióit meg nevezett Királyi



rályi Tanátsnak tagjai vizsgálják meg, kik között mindenik a' maga értelmét adván, a' Király ezeknek itéletekhez képpes tészen végső határozást. A' Király rendelkezéseinek mindenkor egyik Minister a' maga nevét alája írja, a' mely által az, kötelező erőt veszzen magának. Ha egyik Minister is a' Király tettzésének alája irni nem akarna, ekkor a' Király kénytelenítettik fel hagyni a' maga szándékával, mellyet ha tovább-is tökéletességre vinni igyekezne, az Ország-gyűlésnek kell érette öszve hivattatni.

A' Királyi Tanátsban lévő Ministerek minden jovaikkal és tulajdon személyekkel tartoznak a' Nemzeti Törvényeknek által-hágásáért felelni.

VIII.) A' *Birói Hatalom*. Ez sem a' Törvényhozó, sem a' Törvényt bétöltető Hatalom által nem folytathatik, hanem csak arra ki-rendeltetett bizonyos személyek által. Ennek olly bizonyos helyeinek kell az Országban ki-rendeltetve lenni, hogy az igazságnak ki-szolgáltatását minden ember maga körül szemlélhesse, a' gonosz-tévő pedig rettegjen a' közel lévő Itélő-Birótól. 's a' t.

IX.) A' *Régenesség*. Ez a' Királyi Tanátsot illeti, mellynek vagy a' Királyné, vagy pedig az ő jelen nem létében, a' Primás leszzen Prézesse. A' Régenességnek ezen három történetekben leszzen helye — 1.) Midőn a' Király *Minorenis*. — — 2.) Midőn a' Királynak elme-béli hosszú nyavajája lenne. Vagy pedig — 3)-szor. Midőn hadi fogságra esnék.

A' Király 18 esztendeig *Minorrenis*. Elme-béli gyengesége pedig csak akkor leszzen bizonyos, ha az Ország-gyűlésének $\frac{3}{4}$ része meg-egyezik benne. Mind ezekben a' három esetekben a' Primás tartozik az Ország-gyűlést öszve hivatni, mellyel ha a' Primás késnék, akkor az Ország Marschaljának kötelelsége leszzen Kerülő-Léveleket küldeni a' Tartományoknak Követeihez és a' Sénátorokhoz. — Azok a' kik a' Regensséget folytatják, az ő egész Régen.



Régensségeknek ideje alatt tartoznak a' Nemzetnek személyekkel és minden jóvakkal számolni. Ha a' Király Májorennissé léfzen, vagy meg-gyogyul, vagy, ha fogságba vólt, meg-szabadul, a' Régenssek ekkor-is minden tselekedetekről tartoznak ízá-mot adni.

X.) *A' Király - Fiaknak nevelése.* A' Korona örökségre a' Constitutió által meg-határozott Király-fiak, leg-első gyermekei a' hazának. Az ő neveltetések tehát az Nemzetet illeti annyiban, a' mennyiben a' Szüléknek julsai ez által nem kisebbednek. A' Király, a' Királyi-Tanátsal, maga foglalatoskodják a' Kir. Printzeknek nevelésével, a' Régensségnek ideje alatt pedig azok, a' kiket a' Régensség illet. Mind két esetben pedig a' nevelésre a' Státusok által ki-rendeltetett fő Vigyázó tartozik az Ország Gyűlése előtt a' Printzeknek neveltetésekről és magok viseletekről tudósítást tenni. — A' nevelő Commissió tartozik a' nevelésnek plánumát ki-dolgozni és az Ország-gyűlésnek bé-mutatni. 's a' t.

XI.) *A' Nemzeti fegyveres erő.* Ez, a' bé-töltető Hatalomhoz tellyes engedelemmel viseltetni, 's magát a' Nemzethez, a' Királyhoz és a' Nemzeti Constitutióhoz való hivségre, hittel le-kötelezni tartozik. A' fegyveres Sergeknek kötelelsége az Országot, a' ízéleket, és a' Várákat oltalmazni, és a' Törvények bé-töltetésére, ha valaki magát azoknak ellene akarná szegezni, segitstségül lenni.

Tudósítás.

Sopronban Wohlmuth Gottlieb János Könyvnyomtató házánál tanáltatik : — Chr. Theophili Dressleri Historia regum Hungariae, bene latino Sermone composita emissaque — Permissu Superiorum, Pars prior. Sopronii 1792. Darabja nagy 8-ad részben 36 kron.